
BIENALA DE ARTĂ PLASTICĂ

„LASCĂR VOREL”

de Violeta Dinu

Muzeul de Artă din Piatra-Neamț, unitate importantă a Complexului Muzeal Județean Neamț, deține un patrimoniu valoros de lucrări de artă românească: pictură, sculptură, grafică și artă decorativă. Aceste colecții sunt semnate de artiști renumiți ca: Aurel Băeșu, Constantin D. Stahi, Lascăr Vorel, Nicolae Tonitza, Gheorghe Petrașcu, Ion Jalea, Ion Irimescu, Aurelia Vasiliu Ghiață, Iulia Hălăucescu, Simona Vasiliu Chintilă ș. a.

Deschis în 1960, ca secție de artă pe lângă Muzeul Regional de Arheologie, are un fond muzeistic valoros, constituit prin donații și prin transferul unor lucrări din partea Uniunii Artiștilor Plastici din România și a Fondului Plastic. De existența acestei instituții se leagă numele unor personalități ale vieții artistice și culturale din țara noastră: preotul arheolog Constantin Matasă, pictorii Iulia Hălăucescu, Simona Vasiliu Chintilă, Spiru Chintilă, Dumitru Ghiață, Aurelia Vasiliu Ghiață și muzeograful Petronius Hălăucescu, custode în perioada 1960-1980.

În anul 1980, colecția de artă, care funcționase până atunci în spații impropii, s-a mutat în actualul sediu (clădire-monument arhitectonic) și a primit statutul de muzeu de artă. Situat în centrul istoric al orașului Piatra-Neamț, imobilul care îl găzduiește a fost construit în 1930, fiind proiectat de arhitecții R. Bolomey și Fr. Droz, într-un stil neoromânesc, elementele de inspirație tradițională integrându-l ansamblului Curții Domnești.

Expoziția permanentă a muzeului se află în 5 săli și pune în valoare peste 200 de lucrări ce evidențiază momente importante din creația artistică românească: caracterul național și interferențele cu arta europeană (curente: academism, impresionism, expresionism), perioada interbelică, repere în arta contemporană și modernitatea tapiseriei (ultima – prin lucrările realizate de Aurelia Vasiliu Ghiață).

Totuși, specificul muzeului din Piatra-Neamț este accentuat de prezența pe simeze a artiștilor nemțeni care, încă din sec. al XIX-lea până în prezent, s-au remarcat în mișcarea artistică națională și europeană.

Lascăr Vorel

Muzeul de Artă Piatra-Neamț

Dintre aceștia se distinge numele lui Lascăr Vorel (1879-1918), pictor cu viziune, stil și tehnică originale, format în ambianța școlii artistice germane a începutului de secol XX.

Provenind din cunoscuta familie de intelectuali Vorel, din Piatra-Neamț, artistul s-a afirmat atât în pictura în ulei cât și în grafică, expunându-și opera la München alături de creatori proeminenți și în țară, în cadrul expozițiilor Tinerimii Artistice din București.

Muzeul de Artă din Piatra-Neamț deține cea mai mare parte a lucrărilor reprezentative din creația lui Lascăr Vorel aduse în țară în 1918, după moartea artistului. Acestea au fost achiziționate de la urmașii familiei și o mare parte sunt expuse permanent.

Personalitatea pictorului a fost deseori evocată în simpozioane și expoziții temporare. Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la moartea timpurie a artistului, a fost publicat unul dintre jurnalele sale¹, în cadrul unui parteneriat a muzeului cu Fundația Vorel.

La cunoașterea și omagierea lui Lascăr Vorel, acest pictor și grafician cu o personalitate profund originală, unul dintre cei mai inventivi expresioniști români din perioada interbelică, contribuie și desfășurarea la Piatra-Neamț a proiectului cultural Bienala de Artă Plastică „Lascăr Vorel”.

Manifestare artistică de amploare națională, definită ca una dintre expozițiile concurs majore din țară, Bienala a debutat la Piatra-Neamț în anul 1970, ca un festival organizat în scopul cunoașterii plasticienilor consacrați și a confruntării lor cu publicul. Destinat artiștilor profesioniști, membri ai Uniunii Artiștilor Plastici din România, festivalul a devenit încă de la prima ediție² un eveniment artistic apreciat, sălile de expoziții devenind neîncăpătoare pentru numărul mare de participanți.

În prefața catalogului primului festival, desfășurat între 15-30 august 1970, se menționa: *„Iar dacă unui asemenea act de cultură alăturăm numele lui Lascăr Vorel, nu încercăm decât un pios omagiu în amintirea unui mare artist și a unui deschizător de drumuri, care până în ultimele momente ale vieții s-a simțit legat de meleagurile copilăriei”*.

Programul primei manifestări naționale a cuprins: vernisajul expoziției „Lascăr Vorel”; vernisajul a 22 de expoziții personale și dezbateri pe marginea conținutului și valorii artistice a lucrărilor expuse.

Dintre artiștii participanți amintim pe Dan Hatmanu, Vasile Grigore, Ion Murariu, Dimitrie Gavrilean, Ion Gânju, Iulia Hălăucescu, Clement Pompiliu,

¹ L. Vorel, *Jurnal*, Piatra-Neamț, 2009.

² Organizatorii primei ediții au fost: Comitetul Județean de Cultură și Artă și Uniunea Artiștilor Plastici din România din România – Cenaclul din Piatra-Neamț.

Lucrări de Lascăr Vorel: 1. *Vedere din atelier* (ulei/pânză); 2. *Posedații* (guașă/carton)

Nicolae Milord ș.a., care au donat lucrări importante colecției de artă din cadrul Muzeului Județean de Istorie, contribuind la constituirea expoziției permanente.

Edițiile a doua și a treia au continuat programul de evocare a pictorului Lascăr Vorel, întâlniri ale artiștilor nemțeni cu publicul, organizarea de expoziții tematice. Acestea s-au desfășurat în Piatra-Neamț – Galeria „Arta” și în clădirea ce adăpostește Colecția de Artă, la Bicaz – sediul Muzeului de Istorie, la Roman – Colecția de Artă și în căminele culturale din Bălțătești, Dobreni și Girov.

Valoarea acestor expoziții era certificată de prezența pictorilor Eugen Crăciun, Nicolae Constantin, Corneliu Ionescu, Gheorghe Șaru, Simona Vasiliu-Chintilă, Iulia Hălăucescu, a graficienilor Mihai Mădescu, Eva Cerbu, Hortensia Masichivieci și a sculptorului Clement Pompiliu.

Începând cu ediția a IV-a, organizată în perioada 20-30 octombrie 1976, festivalul a fost denumit Bienala de Artă Plastică „Lascăr Vorel”. Manifestarea devenind deosebit de complexă a cuprins expoziții tematice, reproduceri de artă, expoziții cu lucrări ale artiștilor plastici amatori din județul Neamț, un simpozion în cadrul căruia s-a omagiat opera pictorului Lascăr Vorel. Întâlnirile artiștilor cu publicul au fost organizate la: Piatra-Neamț – Galeria „Arta”, Colecția de Artă, Casa de Cultură a Sindicatelor și Biblioteca Județeană; Roman – Colecția de Artă; Târgu Neamț – Casa de Cultură; Bicaz – Clubul Central; Bălțătești, Podoleni, Tarcău – căminele culturale.

S-au distins atunci tineri plasticieni nemțeni, absolvenți ai învățământului artistic superior: Bumitru Bezem, Mircea Ciacăru, Mihai Chiuaru ș.a. care, alături de consacrații Iulia Hălăucescu, Teodor Moraru, Zamfir Dumitrescu, Nicolae Fleissig, au realizat imaginea de ansamblu a evoluției artei românești contemporane.

După o întrerupere de peste două decenii, Bienala a fost reluată în octombrie 1997, ca un proiect cultural-artistic al cărui titular a fost mereu Muzeul de Artă Piatra-Neamț, cu prezențe artistice profesioniste, recompensate cu premii. Din juriu au făcut parte artiști plastici de renume și critici de artă.

Adrian Silvan Ionescu, prezent la Piatra-Neamț la ediția din 1997, remarcă: *„Prin eforturile conjugate ale Ministerului Culturii, Uniunii Artiștilor Plastici, Inspectoratului pentru Cultură, Complexului Muzeal Județean Neamț și Fundației ‘Vorel’ festivalul s-a bucurat de succes deosebit, atrăgând plasticieni și critici de artă renumiți, ce și-au adus salutarul aport la această reușită”*³.

Și cu acest prilej s-a evocat personalitatea lui Lascăr Vorel, pictorul a cărui scurtă carieră artistică a fost marcată de expresionism.

Spațiile consacrate evenimentului artistic au fost diferite, datorită numărului mare de lucrări și genurilor artistice diverse (pictură, grafică, sculptură, artă decorativă). Astfel, la Galeriile de Artă ale Filialei Neamț a

³ *Cotidianul*, 6 noiembrie 1997.

Lucrări expuse la Bienala „Lascăr Vorel”: 1. în 1999; 2. în 2009

U.A.P. a fost expus cel mai mare număr de picturi și sculpturi, la Muzeul de Artă, în sala destinațiilor temporare, au figurat pe simeze lucrările de grafică și la Galeriile „Lascăr Vorel” s-a organizat o expoziție de pictură.

Dintre participanții la această ediție se cuvine să menționăm numele artiștilor consacrați: Ilie Boca, Simona Vasiliu-Chintilă, Teodor Moraru, Ruxandra Grigorescu, Iulia Hălăucescu, Tudor Zbârnea, alături de care s-au aflat și tineri aflați la început de drum, dornici de afirmare.

Expozițiile au fost deschise publicului în perioada 29 octombrie – 29 noiembrie, iar lucrările premiate de instituțiile de cultură au fost donate Muzeului de Artă. Astfel, marele premiu acordat de Ministerul Culturii lui Ilie Boca și premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România care i-a revenit lui Dinu Huminiuc, au intrat în colecția muzeală, Ilie Boca fiind expus permanent.

Următoarele ediții ale Bienalei „Lascăr Vorel” s-au desfășurat exclusiv în spațiile Complexului Muzeal Județean Neamț – în incinta Muzeului de Artă Piatra-Neamț, edițiile din 1999, 2001, 2003, 2005, 2009 și în sălile rezervate manifestărilor temporare la Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț, în 2007.

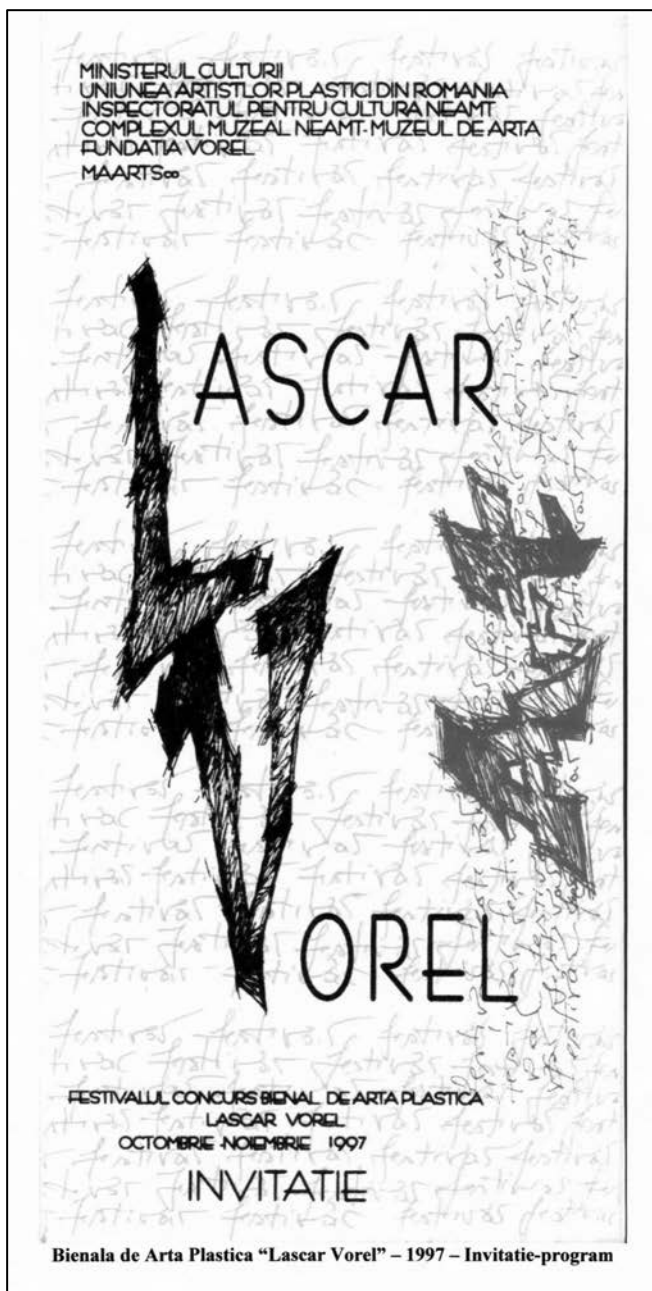
A fost remarcabilă participarea din ce în ce mai numeroasă a artiștilor din toate zonele țării⁴, creatori din generații diferite, cu pregătiri diferite și cu viziuni variate asupra limbajului operei de artă.

Aprecierile criticilor au fost elogioase la fiecare ediție. Astfel, în Catalogul Bienalei din 1999, Valentin Ciucă remarca: *„Bienala, circumcisă spiritului modern pe care-l reprezintă Lascăr Vorel, a obligat la eliberarea de crispări provinciale, încercând să se plaseze în orizontul artelor vizuale românești și europene din acest moment. Nivelul ei este categoric ridicat, lucrările etalate reușind nu numai preluarea critică a unor elemente de tradiție, dar și o deschidere a imaginii dincolo de datele irelevante ale detaliului.”*

În același catalog, Adrian Alui Gheorghe, membru al juriului, consemna: *„Am vrea să credem că expoziția națională rezultată în urma Bienalei... reflectă toate tendințele și toate direcțiile din actualitatea plastică românească, că în cele două sute de lucrări de pe simezele Muzeului de Artă din Piatra-Neamț, se regăsesc semnele înnoitoare ale artei plastice din mileniul trei.”*

Criticul de artă Corneliu Antim, președintele juriului din 2003, remarca în prefața catalogului: *„... nivelul Bienalei nemțene din 2003 este unul foarte ridicat și de o indiscutabilă factură internațională. Este, dacă vreți, dovada cea mai certă pe care o poate prezenta astăzi România, privind europenitatea modelului ei de spiritualitate și creativitate”.*

⁴ Numărul acestora ajungând de la 87 în 1997, la peste 150 în 2009.

Afișul Bienalei de Artă Plastică „Lascăr Vorel” din 1997

Ajunsă la a XI-a ediție în 2009, Bienala Națională de Artă Plastică „Lascăr Vorel” transformă municipiul Piatra-Neamț într-un centru de modernitate artistică, câștigându-și renumele de proiect artistic care polarizează valorile artelor plastice contemporane din România. Organizatorii săi: Complexul Muzeal Județean Neamț - Muzeul de Artă din Piatra-Neamț, Fundația „Vorel” și Uniunea Artiștilor Plastici din România-filiala Neamț au reușit să propună publicului imaginea panoramică a stadiului evolutiv al artelor plastice contemporane și prin lucrările artiștilor premiați donate instituției noastre să sporească numărul și valoarea colecțiilor muzeale.

THE BIENNIAL ART EXHIBIT „LASCĂR VOREL”

Abstract

The Art Museum from Piatra-Neamț holds a very valuable heritage of paintings, graphics, sculptures and decorative art collections, signed by well known Romanian artists, such as: Constantin D. Stahi, Lascăr Vorel, N. Tonitza, Gheorghe Petrașcu, Ion Jalea, Aurelia Vasiliu Ghiață, Iulia Hălăucescu a.o.

Among the artists whose works are on display, a very important place is taken by Lascăr Vorel (1879-1918), from whom the museum collection owes the large majority of his works, his personality being honored through the *Plastic Art Biennial Exhibition* named after him.

This event started in Piatra-Neamț in 1970 as a festival dedicated to the consecrated artists and became, in time, a very special manifestation.

The participation to its proceedings of well renown Romanian artists, such as: Dan Hatmanu, Vasile Grigore, Dimitrie Gavrilean, Iulia Hălăucescu, Nicolae Fleissig, Zamfir Dumitrescu and Teodor Moraru, certainly certifies the value of this event.

After a break of almost two decades, the „Lascăr Vorel” *Plastic Art Biennial Exhibition* has been reorganized in 1997, becoming a competing festival, within which artistic artworks are being prized upon the evaluation of a jury.

The organizers of this event are the Neamț County Museums Complex, the Neamț Union of the Plastic Artists and the Vorel Foundation who succeeded in showing to the public the panoramic view of the contemporary artistic creation from Piatra-Neamț, within a centre of artistic modernism, thus increasing the number and the value of the museum's collections thorough artworks donated by the artists.